

การพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอปริหานิยธรรมของคณะสงฆ์
ในเขตพื้นที่อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

THE DEVELOPMENT OF ECCLESIASTICS ACCORDING TO
APARIHANIYADHAMMA PRINCIPLE OF SONGKHLA IN THE AREA OF
PANOM DISTRICT, SURAT THANI PROVINCE

พระณัฐวุฒิ ธมมวีโร (แดงรอด)

Phra Natthawut Dhammaviro (Daengrot)

พระครูสิริธรรมาภิรต

Phrakhrusiridhammapirat

ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี

Punnapong Wongnasri

พระครูธีรธรรมานุยุต

Phrakhruterathannayut

ปรณพัตย์ จิตรจันทน์

Pannaphat Jitjumnong

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Email: nikham_2013@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอปริหานิยธรรม ของคณะสงฆ์ในเขตพื้นที่อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอปริหานิยธรรมของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ คณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งหมด 128 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ

* Received 1 May 2022; Revised 16 May 2022; Accepted 19 June 2022

รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูล จากคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบทรอบงานวิจัย โดยรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2565 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2565

ผลการวิจัยพบว่า : คณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม เห็นว่าการพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอภิธานิธรรมของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านเคารพนับถือและรับฟังถ้อยคำของภิกษุผู้ใหญ่ รองลงมาคือ ด้านตั้งใจอยู่ว่าเพื่อนภิกษุสามเณรเป็นผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มาที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านยินดีในเสนาสนะอันควร ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอภิธานิธรรมของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี 1) ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิยตพบว่า ในสถานการณ์ปกติก่อนการมีโรคระบาดโควิด-19 คณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม มีการจัดประชุมเดือนละครึ่ง มีการพบปะประชุมหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อระดมความคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน แต่ปัจจุบันมีโรคระบาดโควิด-19 ทำให้ไม่สามารถร่วมตัวกันได้ จึงทำให้การประชุมลดลง 2) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ พบว่า มีการกำหนดกระบวนการ เนื้อหา กำหนดกรอบเวลาในการดำเนินการการประชุม มีการสรุปมติการประชุมที่ชัดเจน 3) ด้านไม่บัญญัติในสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงบัญญัติ พบว่า คณะสงฆ์ให้ความสำคัญในการรักษาสິงที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ เปรียบเหมือนรัฐธรรมนูญที่พระสงฆ์จะต้องปฏิบัติตาม 4) ด้านเคารพนับถือและรับฟังถ้อยคำของภิกษุผู้ใหญ่ พบว่า คณะสงฆ์ให้ความสำคัญต่อการแสดงความเคารพนับถือ รู้จักการมีสัมมาคารวะและมีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อาวุโสหรือผู้ใหญ่ ส่วนในด้านการปกครองของคณะสงฆ์ ปกครองกันด้วยลำดับขั้นปกครอง 5) ด้านไม่ลุอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น พบว่า คณะสงฆ์ได้อาศัยหลักธรรมของพระพุทธเจ้า สร้างความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ อยู่ในขอบเขต รู้จักการเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโสที่ปกครอง และทำจิตใจให้สงบสามารถตัดกิเลสต้นหาความอยากได้อย่างมี 6) ด้านยินดีในเสนาสนะอันควร พบว่า คณะสงฆ์มีการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ด้วยความสันโดษ ไม่แสวงหาลาภสักการะ ดำรงชีพปัจจัยเลี้ยงชีพเท่าที่จำเป็นเพียงเพื่อให้ร่างกายอยู่ได้ และ 7) ด้านตั้งใจอยู่ว่าเพื่อนภิกษุสามเณรเป็นผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มาที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข พบว่า คณะสงฆ์มีความเอื้อเฟื้อ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยินดีต่อ

สมาชิกใหม่และมีความปรารถนาดีต่อสมาชิกเก่า ให้การอารักขา คຸ້ມครองอันชอบธรรมแก่บรรพชิต เพื่อให้เกิดความเหลื่อมใส ศรัทธา และสืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป

คำสำคัญ: การพัฒนา, พระสังฆาธิการ, หลักอปริหานิยธรรม

Abstract

The objectives of this thematic are as follows. 1) To study the development of monks according to the principles Aprihaniya Dharma of the monks in the area of Phanom District Surat Thani Province. And 2) To study the recommendations on the guidelines for the development of the monks according to the principles of Aprihaniya Dharma of the Sangha in area Phanom District Surat Thani Province It's a mixed research. The population used in the quantitative research was the Sangha in area Phanom District. Surat Thani Province, all 128 monks. The tools used for data collection were questionnaires. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. The tools used for qualitative data collection were structured in-depth interview forms. From a specific random of 5 people. Analyze data from the interviews of key informants according to research objectives by using content analysis techniques to accompany the research framework context. By collecting data from 1 March 2022 to 30 April 2022.

The results of research were found that: The Sangha in area Phanom District that the development of monks according to the principle of Aprihaniya Dharma of the Sangha in area Phanom district Surat Thani Province Overall, it's at a high level. When considering each aspect it was found that it was at a high level in all aspects. Which the aspect with the highest mean is the aspect of respecting and listening to the words of the elder monks, followed by the intention that the monks and novices' friends are virtuous. Who has not yet

come to the abbot please come. Who have come, please be happy. And the aspect with the lowest mean is on the aspect of delight in the proper Senasana, respectively. Guidelines for the development of monks in accordance with the principles of Aprihaniya Dharma of the Sangha in Phanom District Surat Thani Province 1) In terms of meeting regularly, it was found that in normal situations before the outbreak of COVID-19 of the Sangha in area Phanom District Meetings are held once a month. There are regular meetings to discuss. To brainstorm exchange ideas build mutual understanding but now there is the COVID-19 epidemic. Incapable of joining together thus reducing the meeting. 2) On the unison aspect of the meeting. Ready to end the meeting in unison doing what should be done. It was found that the process, content, and time frame were set for the meeting process. There is a clear summary of the meeting resolutions. 3) The aspect does not enact what the Buddha did not command. It was found that the Sangha gave importance to keeping what the Lord Buddha had commanded. It is like a constitution that monks must obey. 4) The aspect and listen to the words of the adult monk. It was found that the Sangha gave importance to showing respect. Know how to have a Sammakarawa and humble towards senior or adult. As for the administration of the Sangha rule by hierarchy. 5) The aspect does not gain power to the craving that arises. Found that the Sangha relied on the teachings of the Buddha Build knowledge and understanding of duty, stay within the scope, know how to respect and obey the elders who rule and calming the mind, able to cut off desires desire to have. 6) The aspect of being happy in the proper Senasana, it was found that the Sangha had a simple life. With solitude not seeking fortune Sakkara subsistence sustenance only necessary for the body to survive. And 7) The aspect was determined that his fellow monks and novices were virtuous. Who has not yet come to the abbot please come. Who have come, please be

happy. Found that the Sangha were generous have good human relations
 Congratulations to new members and goodwill towards old members. Provide
 custody righteous protection for Banphachit To in order to be faithful, faith and
 to continue Buddhism to last forever.

Keywords: Development, Monks, Principles of Aprihaniya Dharma

บทนำ

การพัฒนาคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาลนั้น พระพุทธองค์ทรงเลือกทรัพยากรมนุษย์ที่เหมาะสมกับงาน เช่น พระอัครสาวกทั้งสองและเอตทัคคะผู้เลิศเฉพาะด้าน เช่น พระสารีบุตรเถระซึ่งมีปัญญามากรองจากพระองค์ ทรงแต่งตั้งให้เป็นพระธรรมเสนาบดี ส่วนพระมหาเถระรูปอื่นก็ทรงแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งการแต่งตั้งพระองค์ไม่ทรงเห็นว่าผู้ใดผู้หนึ่งที่ใกล้ชิดพระองค์แล้ว จะทรงแต่งตั้งพระองค์ทรงพิจารณาตามคุณสมบัติของแต่ละท่าน จะเห็นได้ว่าในสมัยพุทธกาลการบริหารคณะสงฆ์ กฎเกณฑ์ขั้นตอนต่าง ๆ ง่ายและไม่สลับซับซ้อนมากนัก อาจเป็นเพราะว่า พระพุทธเจ้าทรงเป็นธรรมราชาทรงประกอบด้วยพุทธคุณ 2 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2556) คือ 1) อัตตहितสมบัติ คือ ความถึงพร้อมประโยชน์ตน ทรงบำเพ็ญประโยชน์ส่วนพระองค์เองเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว 2) ประहितปฏิบัติ คือการปฏิบัติเพื่อประโยชน์ผู้อื่น ทรงบำเพ็ญพุทธจริยาเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น ส่วนพุทธบริษัท 4 ก็ปฏิบัติตามสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบยิ่ง ประพฤติตามธรรม ตามที่พระองค์ให้สมาทานธรรมจึงเห็นได้ว่าหลักการที่พระองค์วางไว้เป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันจึงทำให้สังคมในขณะนั้นสงบสุข ส่วน (กองแผนงาน, 2553) พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้การปกครองหมู่คณะได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักธรรมที่ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชน เรียกว่า อปริหานิยธรรม 7 ประการ ดังที่ระบุไว้ในพระไตรปิฎก ได้แก่ 1) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย トラบเท่าที่ภิกษุยังหมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ ประชุมกันมากครั้ง 2) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย トラบเท่าที่ภิกษุยังพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทำกิจที่สงฆ์จะพึงทำ 3) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย

ตราบเท้าที่ภิกษุยัง ไม่บัญญัติสิ่งที่เรามีได้บัญญัติไว้ไม่ล้มล้างสิ่งที่เราได้บัญญัติไว้แล้ว ถือปฏิบัติ
มันตามสิกขาบทที่เราบัญญัติไว้แล้ว 4) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อม
เลย ตราบเท้าที่ภิกษุยังสักการะ เคารพนับถือ บูชาภิกษุผู้เป็นเถระ เป็นรัตตัญญู บวชมานาน
เป็นสังฆบิดร เป็นสังฆปริณายกและสำคัญถ้อยคำของท่านเหล่านั้นว่าเป็นสิ่งควรรับฟัง 5) ภิกษุ
พึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท้าที่ภิกษุยังไม่ตกอยู่ในอำนาจ
แห่งศัตถหาก่อให้เกิดภพใหม่ที่เกิดขึ้นแล้ว 6) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความ
เสื่อมเลย ตราบเท้าที่ภิกษุยังเป็นผู้มุ่งหวังเสนาสนะป่า และ 7) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญ
อย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท้าที่ภิกษุยังตั้งสติไว้ภายในว่าทำอะไรเพื่อนสพรหมจารี
ทั้งหลายผู้มีศีลงามที่ยังไม่เคยมาฟังมา ท่านที่มาแล้วพึงอยู่อย่างผาสุก (ที.ม. (ไทย) 10/136/82-
83.)

ปัญหาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า คณะสงฆ์ 1) การ
ขาดการประสานความร่วมมือ และบูรณาการการจัดกิจกรรมด้านการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้การดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องเป็นไปแบบต่างคนต่างทำ 2) ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของคนใน
พื้นที่ การจัดกิจกรรมด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การดำเนินการด้านการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมจึงเป็นไปตามนโยบายจากส่วนกลาง หรือผู้มีอำนาจสั่งการ 3) การเปลี่ยนแปลงของ
ระบบครอบครัวจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว ส่งผลให้เยาวชน ซึ่งผู้ปกครองต้อง
มุ่งเน้นเรื่องการหารายได้ มิได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณธรรมในระดับครอบครัว
4) จังหวัดสุราษฎร์ธานี ยังขาดแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมในรูปแบบของกระบวนการหล่อ
หลอมทางสังคม ขาดต้นแบบด้านการเป็นชุมชนคุณธรรม โดยเห็นได้จากหลายพื้นที่ในจังหวัดสุ
ราษฎร์ธานียังมีปัญหาเรื่องยาเสพติด การพนัน การฉ้อโกง 5) ระบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้น
สร้างคนเก่ง มากกว่าคนดี 6) การจัดกิจกรรมด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ยังขาดแนวทางที่
เหมาะสมกับยุคสมัยที่ผู้ร่วมกิจกรรมสามารถน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน 7) การบังคับใช้
กฎหมายที่ไม่เข้มแข็ง และ 8) การบริหารจัดการบุคลากรขาดหลักในการประสานงานทำความเข้าใจกับพระสังฆาธิการและพระสงฆ์ภายใน ขาดความร่วมมือกันระหว่างพระสังฆาธิการระดับ
เจ้าอาวาสที่พัฒนาแต่ตัววัด แต่ไม่พัฒนาบุคลากรภายในของสงฆ์ ปัญหาพระสังฆาธิการตั้งแต่

ระดับเจ้าคณะอำเภอลงมา ยังไม่เข้าใจบริบทหน้าที่ของตนในการดำเนินงานของคณะสงฆ์ (คณะอนุกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2563) ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อการพัฒนาพระสังฆาธิการ ทำให้นำหลักอปริหานิยธรรมมาใช้ต่อคณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี 1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงเล็กประชุมพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ 3) ไม่บัญญัติในสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงบัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้ 4) เคารพนับถือและรับฟังถ้อยคำของภิกษุผู้ใหญ่ 5) ไม่ลุอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น 6) ยินดีในเสนาสนะอันควร และ 7) ตั้งใจอยู่ว่าเพื่อนภิกษุสามเณรเป็นผู้มีศีลซึ่งยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มาที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546)

ดังนั้น ด้วยเหตุผลและความเป็นมาและปัญหาของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาการพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอปริหานิยธรรมของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอปริหานิยธรรมของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอปริหานิยธรรมของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1.1 **เชิงปริมาณ** ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมทั้งหมด จำนวน 128 รูป (สำนักงานเจ้าคณะอำเภอพนม, 2564)

1.2 **เชิงคุณภาพ** ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key formants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งมีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย รวมทั้งสิ้น 5 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย โดยการศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำแนวคิดทฤษฎีมาสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์การพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอปริหานิยธรรมของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ศึกษาหลักการและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอปริหานิยธรรมของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากพระไตรปิฎก เอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.2 กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

2.1.3 สร้างเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง

2.1.4 นำเครื่องมือการวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

2.1.5 จัดทำเอกสารเพื่อขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนจากสถาบันญาณสังวร

2.1.6 นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับคณะสงฆ์ ที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มประชากรจริง เพื่อหาประสิทธิภาพความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

2.1.7 จัดพิมพ์แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้จริง

เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณกับกลุ่มประชากรจริง และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง

2.2 ลักษณะของเครื่องมือ

2.2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire)

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย อายุ พรรษา การศึกษาทางโลก การศึกษาทางธรรม และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลัก อปริหานิยธรรมของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้หลักอปริหานิยธรรม ได้แก่ 1) ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ 2) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ 3) ด้านไม่บัญญัติในสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงบัญญัติ ไม่ล้มเลิกสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้ 4) ด้านเคารพนับถือและรับฟังถ้อยคำของภิกษุผู้ใหญ่ 5) ด้านไม่ลุอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น 6) ด้านยินดีในเสนาสนะอันควร และ 7) ด้านตั้งใจอยู่ว่าเพื่อนภิกษุสามเณรเป็นผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มาที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข โดยใช้แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Five Rating Scale) ตามแบบวิธีของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2535) ในการแปลผลคะแนน แปลจากค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, หน้า 100)

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงข้อเสนอแนะการพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอปริหานิยธรรมของ คณะสงฆ์ ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.2.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview)

แบบสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป

2.3 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.3.1 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) นิยามศัพท์เฉพาะ และทฤษฎี จำนวน 3 ท่าน โดยหาค่าความสอดคล้องดัชนีระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index = IOC) สำหรับพิจารณาเนื้อหาและภาษาของข้อคำถามแต่ละข้อว่า เหมาะสมไม่แน่ใจ และไม่เหมาะสม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ อยู่ระหว่าง 0.50-1.00

2.3.2 นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .954 ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

2.3.3 ปรับปรุงแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนส่งเครื่องมือพร้อมแบบ วจ.1 - วจ.4 เพื่อเสนอคณะกรรมการจริยธรรมในคน เพื่อพิจารณา หลังจากผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการวิจัยในคนเรียบร้อยแล้ว นำเครื่องมือดังกล่าวไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายทั้งแบบปริมาณและคุณภาพต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 เชิงปริมาณ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรจริงที่เป็นคณะสงฆ์ในเขตอำเภอนม สังกัดมหานิกาย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยดำเนินการดังนี้

3.1.1 ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการวิจัย

3.1.2 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลและแบบสอบถามงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ พร้อมทั้งทำการนัดหมายวัน เวลา ในการขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามและเก็บคืนด้วยตนเอง

3.1.3 ระยะเวลาเก็บข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2565 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2565

3.1.4 เก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนได้ จำนวน 128 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.2 เชิงคุณภาพ

3.2.1 ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาภูมิภุมาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสคราษ เพื่อขอเชิญคณาจารย์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย กลุ่มตัวอย่างทดสอบเครื่องมือวิจัย และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.2.2 ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาภูมิภุมาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสคราษ ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

3.2.3 ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

3.2.4 ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

3.2.5 นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

4.1 เชิงปริมาณ

เมื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของแบบสอบถาม จากนั้นจึงนำแบบสอบถามซึ่งมีความถูกต้องสมบูรณ์มาลงรหัสตามวิธีการวิจัยทางสถิติ และดำเนินการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป จากนั้นนำผลที่ได้มาทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติเพื่ออธิบายความหมายต่อไป สถิติที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ คือสถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analytical Statistics) เป็นสถิติที่นำมาใช้บรรยายคุณลักษณะของข้อมูล ได้แก่ ค่าสถิติที่ใช้ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (นิสาร์ตน์ ศิลปะเดช, 2542)

4.2 เชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

4.2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ

4.2.2 นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและ

เรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

4.2.3 วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

4.2.4 สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอปริหานิยธรรมของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 30-40 ปี จำนวน 41 รูป คิดเป็นร้อยละ 32.03 พรรษาต่ำกว่า 10 พรรษา จำนวน 112 รูป คิดเป็นร้อยละ 87.50 ระดับการศึกษาทางโลกต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 107 รูป คิดเป็นร้อยละ 83.60 ระดับการศึกษาทางธรรม นักธรรมชั้นตรี จำนวน 93 รูป คิดเป็นร้อยละ 72.66 และตำแหน่งส่วนใหญ่เป็นพระสงฆ์ จำนวน 116 รูป คิดเป็นร้อยละ 90.63

2. การพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอปริหานิยธรรมของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิจัยพบว่า คณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม เห็นว่าการพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอปริหานิยธรรมของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ 2) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงเล็กประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ 3) ด้านไม่บัญญัติในสิ่งที่พระพุทธรเจ้าไม่ทรงบัญญัติ ไม่ล้มเลิกสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้ 4) ด้านเคารพนับถือและรับฟังถ้อยคำของภิกษุผู้ใหญ่ 5) ด้านไม่ล่อลวงแก่ความอยากที่เกิดขึ้น 6) ด้านยินดีในเสนาสนะอันควร และ 7) ด้านตั้งใจอยู่ว่าเพื่อน ภิกษุสามเณรเป็นผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มาที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอปริหานิยธรรมของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านเคารพนับถือและรับฟังถ้อยคำของภิกษุผู้ใหญ่ รองลงมาคือ ด้านตั้งใจอยู่ว่าเพื่อนภิกษุสามเณรเป็นผู้มีศีล

ซึ่งยังไม่มาสู่อวาตสขอให้มาที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านยินดีในเสนาสนะอันควร ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม แนวทางการพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอภิปรานิยธรรมของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะการพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอภิปรานิยธรรมของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ พระสังฆาธิการ มีหน้าที่ในการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม ปกครองดูแลพระภิกษุ สามเณร ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย ตลอดจนควบคุมบังคับบัญชาพระภิกษุ สามเณร ผู้อยู่ในเขตปกครองของตน ชี้แจง แนะนำ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาเป็นไปโดยความเรียบร้อย ตามหลักอภิปรานิยธรรมได้ทุกด้าน

4. แนวทางการพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอภิปรานิยธรรมของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ก็เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรสงฆ์ และโดยเฉพาะการประชุมนั้นจะต้องเป็นไปในทางสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ต่อคณะสงฆ์ ไม่นำมาซึ่งมาเพื่อหน่าย การพร้อมเพรียงกันประชุมและพร้อมเพรียงกันเลิกประชุมนั้นผู้เข้าร่วมประชุมจะต้องเข้าให้ตรงเวลาอยู่ร่วมประชุมจนครบกำหนดเวลา ร่วมรับผิดชอบหน้าที่ในการประชุมร่วมกันไม่หนีหายไป การไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิมนั้นจะต้องมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนให้ทุกคนปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ คณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนมจะต้องไม่ทำการยกเลิกหรือตั้งบัญญัติอื่นให้ขัดต่อของเดิม แต่หากการตั้งกฎใหม่ขึ้นมาแล้วเพื่อต่อของเดิมสามารถทำได้ การทำงานของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม งานใด ๆ ก็ตามคณะสงฆ์ทุกฝ่ายต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มศักยภาพหากพบปัญหา ยังมีบุคคลอื่นภายในองค์กรที่มีความรู้ความสามารถความถนัดที่แตกต่างกันไปสามารถขอคำแนะนำได้ การวางตนให้เหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ของตนย่อมทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อกัน การยอมรับนับถือซึ่งกันและกันย่อมทำให้เกิดความร่วมมือที่ดีและมีประสิทธิภาพเป็นองค์กรสงฆ์ที่ดีและมีความสุข พระภิกษุ สามเณร ที่อยู่ในองค์กรเดียวกันจะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันโดยเฉพาะการให้เกียรติต่อพระผู้อาวุโสกว่า ในเรื่องปัญหาหาเสพติด ปัญหาพระมัวสีกา ซึ่งปัจจุบันมีมาก ดังนั้นคณะสงฆ์ต้องสอดส่องดูแลให้ดี อย่าให้มีเกิดขึ้น

ซึ่งจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียต่อองค์กรสงฆ์ ทุกสถานที่ภายในวัดมี เป็นที่เคารพบูชาของประชาชน ดังนั้นจะต้องให้ความเคารพไม่ดูหมิ่นหรือลบหลู่ คณะสงฆ์มีความเอื้อเฟื้อ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส รับรองผู้มาเยือนด้วยความเต็มใจ ยินดีต่อสมาชิกใหม่และมีความปรารถนาดีต่อสมาชิกเก่า ให้การอารักขา หลักอปริหานิยธรรมทั้ง 7 ข้อ เป็นธรรมที่ป้องกันความเสื่อมและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับพระภิกษุ สามเณร การพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอปริหานิยธรรมของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี การนำหลักอปริหานิยธรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักป้องกันความเสื่อม มีแต่ความเจริญก้าวหน้า การสร้างความสามัคคี ความเป็นทีมเวิร์คที่ดีที่เกิดขึ้นกับคณะสงฆ์มาใช้จะช่วยส่งเสริมให้การพัฒนาพระสังฆาธิการของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัด สุราษฎร์ธานี เกิดผลการพัฒนาที่ยั่งยืน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอปริหานิยธรรมของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี อภิปรายผลได้ดังนี้

การพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอปริหานิยธรรมของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า คณะสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่ประพฤติปฏิบัติตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ประการ ประกอบด้วย 1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ 3) ไม่บัญญัติในสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงบัญญัติ ไม่ล้มเลิกสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้ 4) เคารพนับถือและรับฟังถ้อยคำของภิกษุผู้ใหญ่ 5) ไม่ลุอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น 6) ดำเนินดีในเสนาสนะอันควร และ 7) ตั้งใจอยู่ว่าเพื่อนภิกษุสามเณรเป็นผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มาที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพิพิธพัฒนโกศล (ธวัชชัย ญาณวิโร, 2560) ได้วิจัยเรื่อง การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอปริหานิยธรรม : กรณีศึกษาพระสังฆาธิการ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอปริหานิยธรรม : กรณีศึกษาพระสังฆาธิการ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยส่วนใหญ่มีพื้นฐาน

ประพฤติปฏิบัติตามสิกขาอุปัชฌายธรรมหรืออุปัชฌายธรรม 7 ของภิกษุ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสสั่งสอนภิกษุบริษัท โดยมีองค์ธรรม 7 ประการ ประกอบด้วย คือ 1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ หมายถึง หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ในกิจของสงฆ์ที่ต้องทำร่วมกัน ไม่ว่าเรื่องเล็กหรือใหญ่ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุมและทำกิจที่สงฆ์ต้องทำ หมายถึง การพร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม และทำกิจที่สงฆ์ต้องทำการประชุม ซึ่งถือว่าเป็นกิจที่สงฆ์ต้องทำร่วมกัน 3) ไม่บัญญัติในสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงบัญญัติ ไม่ล้มเลิกสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้ 4) เคารพนับถือและรับฟังถ้อยคำของภิกษุผู้ใหญ่ 5) ไม่ละอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น 6) ยินดีในเสนาสนะอันควร และ 7) ตั้งใจอยู่ว่าเพื่อนภิกษุสามเณรเป็นผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลวิจัยได้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอุปัชฌายธรรมของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรสนับสนุนส่งเสริมพระสังฆาธิการให้มีการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลีเป็นหลักอย่างจริงจัง เพื่อจะเข้าใจหลักพระธรรมวินัยได้อย่างถูกต้อง

1.2 ควรกำหนดหลักอุปัชฌายธรรมให้เป็นรูปแบบหลักการปกครองคณะสงฆ์ในการบริหารงานคณะสงฆ์ด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

1.3 เจ้าคณะพระสังฆาธิการระดับผู้ปกครอง ควรมีการนำหลักอุปัชฌายธรรม ไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้เป็นระเบียบแบบแผนการปกครองคณะสงฆ์ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัย

2.1 ควรศึกษาผลการพัฒนาพระสังฆาธิการตามหลักอุปัชฌายธรรมของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในหัวข้ออื่น ๆ

2.2 ควรติดตามและประเมินผลการพัฒนาพระภิกษุ สามเณร ตามหลักอุปัชฌายธรรมของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.3 การศึกษาผลกระทบต่อการใช้หลักการบริหารนิยธรรมมาประยุกต์ใช้ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เอกสารอ้างอิง

- กองแผนงานและสารสนเทศ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. (2560). แผนยุทธศาสตร์กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2555). ชนบทไทยในวิถีนุชนิยม. วารสารราชบัณฑิตยสถาน, 37(4), 163-185.
- ชื่นฤทัย กาญจนจิตรา และคณะ. (2555). สุขภาพคนไทย 2555 : ความมั่นคงทางอาหาร-เงินทองของมาया ข้าวปลาสิของจริง. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นภาพร อติวานิชยพงศ์, กนกวรรณ ระลึก และกนกวรรณ แซ่จ้ง. (2557). ชุดโครงการ วิจัยชนบทไทยในมุมมองบัณฑิตอาสาสมัคร: บทสังเคราะห์องค์ความรู้ จากงานศึกษาของบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2564 จาก <http://www.psds.tu.ac.th/paper/a1.pdf>
- นิติ เอียวศรีวงศ์. (9 พฤศจิกายน 2557). ชนบทนิยมในการเมืองไทย. มติชนสุดสัปดาห์, น.5-11.
- ยสุรัชพงศ์ สิกขาบัณฑิต. (2560). นโยบายประเทศไทย 4.0 : โอกาส อุปสรรค และผลประโยชน์ของไทยในภูมิภาคอาเซียน. กรุงเทพมหานคร : กลุ่มงานสหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิก สำนักงานองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ.
- สนธยา พลศรี. (2547). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2565). วารสารสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 68(786), 2565.
- อรรถจักร สัตยานุรักษ์. (2556). ความเปลี่ยนแปลงชนบทในสังคมไทย: ประชาธิปไตยบนความเคลื่อนไหว. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.).
- Caulier-Grice, J. (2010). Social innovation exchange. Retrieved June, 2022, from <http://socialinnovator.info/blog/social-innovator/what-social-innovation>

- Drazin, R., Glynn, M.A., & Kazanjian, R. K. (1999). Multilevel theorizing about creativity in organizations: A sensemaking perspective. *Academy of Management Review*, 286-323
- Edgington, N. (2010). Austin entrepreneur network. Retrieved June 10, 2022, from <http://austinentrepreneurnetwork.org/2010/01/what-is-socialinnovation/>
- Gryskiewicz, S. (2000). Cashing in on creativity at work. *Psychology Today*, 33, 62-67.
- Riggs, Fred W. (1970). "Modernization and Political Problems: Some Developmental Prerequisites" *Development Nations: Guest for A Model* (Beling and Toten). New York : Van Nostrand Reinhold.
- Rambo, T. , A. (2017) . From Poor Peasants to Entrepreneurial Farmers: The Transformation of Rural Life in Northeast Thailand.
- Woods, Michael. (2011). *Rural*. London and New York: Routledge.